

T A R İ H
VESİKALARI

Sayı: 5

Şubat 1942

Cilt: I

OSMANLI İMPARATORLUĞUNDA TUĞ VE SANCAK

[Sayı 4, sahife 255 ten devam]

Serdarîâzam Sefer-i Hümayuna çıkarken yapılan merasim [*]

- İbtida Kılavuz çavuşları** — Destar-ı âdi ve telleriyle
Badehu Subaşı — Mintari ve erkân kürk ile
Asesbaş — Müvellidî ve süpürge vè neferat-ı kepçe ve ellerinde asalarıyla
Tataragaşı ve neferatı — Kisve-i mahsusaları ile
Delü ve gönüllüyan neferat: — Elbise-i mahsusaları ile
Ağayan-ı Âsafîi — Erkân kürk ve mücevvezeleri ile
Çavuşan-ı Divan — Ferace ve mücevveze ve telleriyle
Gediklü-i müteferrikagân — Erkân kürk ve mücevveze ve ellerinde değnekleriyle
Çavuşan gediklülere — Erkân kürk ve mücevveze ve telleri ile ve ellerinde topuzlar ile
Gediklüer kâtibi — Erkân kürk ve mücevvezeleri ile
Şürefa-i kiram — Ruz-ı merre kıyafetleri ile
Müderresin-i kiram efendiler — Örf [1] ve muvahhidî kürkleri ile
Meşayih-i salâtin efendiler — Ruz-ı merre kıyafetleri ile
Ruzname-i Evvel ve sair hacegân efendiler — Mücevveze ve erkân kürk ve kemer rahatlı ve kesmelü at ile gelüp Ortakapıda tevakkuf ederler, alayda bilcümle tirkeş ve kılıç koşunurlar
İznirden Mekke ve Medine mazullerine dek Mevali-i izâm efendiler — Örf ve muvahhidî kürkleri ve saçaklı atlar ile
Mirialem Ağa ve kapucubaşı ağalar bilcümle — Selimî ve *nimtane kürk* [2] ve kadife şalvar ve çerkes fılar ve divan rahatlı ve abayilü at ile gelüp *Ortakapıda* nüzul ve Babüssaade yanında mevkifleri olan tahta üzerinde tevakkuf edüp Sadrîâzam Hazretleri Sancak-ı Şerif ile çıktıkta maen Ortakapıya dek gelirler ve alayda seyf ve tirkeş koşunurlar.
Devletlü Sadrîâzam ve eham hazretlerinin kalkansız yedekleri ve Miriahurları — Mücevveze ve erkân kürk ile
Kılavuz çavuş — Destar-ı adî ve tel ile

[*] Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi No. E. 101164. Devri: XVIII. Yüzyıl.

[1] Ülemanın makam-ı resmîde giydikleri bir nevi kavuk. (Kamus-ı Türkî. Cild II. S. 933)

[2] İnce kürk.

Sadriâzam Hazretlerinin Kapucular bölükbaşı — Tuğlar ve bayrak ve Muhzir Ağa, Ortası ve bayrağı ile kırk nefer Muhzir Ağa neferatı kaplan postları ve ellerinde ortası sarma telli boyluca harbeler ve her bir neferine birer dolma ve kırk adet kaplan postu ve kırk adet divan keçesi verilmek mutaddır.

Sadriâzam Hazretlerinin sim kalkanlı yedekleri — *Kotaslu* [1] **Şikkısalis ve Defteremini ve Şikkısanî ve Tevkiî Efendiler** — Selimî ve ferace kürk ve kadife şalvar ve fılar ve divan rahtlı ve abayilü at ile gelüp Ortakapıda tevakkuf ve alayda seyf ve tirkeş koşunurlar.

Defderdar Efendi ve Reisülküttab Efendi — Selimî ve erkân kürk ve kadife şalvar ve fılar ve divan rahtlı ve abayilü at ile gelüp Ortakapıda tevakkuf etmeyüp atlarından nüzul ettikleri gibi Babüşsaadeye varup anda tevakkuf ederler, sonra Sancak-ı Şerife teşebbüs ile Ortakapıya dek gelirler ve alayda tirkeş ve seyf koşunurlar.

Dergâh-ı Âli Yeniçerileri Ağası — Selimî ve erkân kürk ve bir kaç Çukadar ile tekellüfsüzce gelüp ibtida bir mikdar Babüşsaade taşrasında badehu Kaymakam Paşa hazretleriyle Babüşsaadenin iç tarafında sağ canibinde vaki sofada tevakkuf edüp ve Sancak-ı Şerife teşebbüs birle Ortakapıya geldiğinde alaya mülhak olmayıp derakab-süvar ve tarik-ı ahardan Orduya selâmlık mahalline gider. Yeniçeri Ağaları vüzeradan bulunursa olvakit alaya binüp vüzerayı izam mahallinde yolu ile alayda gider.

İstanbul kadısı ve mazul ve payelûlaları Efendiler — Örf ve muvahhidî kürkleri ve saçaklı at ile gelüp mazul ve payelûları Efendiler *Eski Divanhanede* [2] ve bilfiil İstanbul Kadısı Efendi Babüşsaadede tahta üzerinde tevakkuf edüp Sancak-ı Şerif çıktıkta teşebbüs ile Ortakapıya dek gelüp ve Ordu Kadısı Efendi hemrütbesi ile yürüyüp seferli olmak takarrübü ile kendüler kılıç ve tirkeş koşunup çukadaları gadâre [3] ve boylu tüfekler ile yürürler.

Bilfiil Sadreyn-i muhteremeyn ve mazul payelûları Efendiler hazeratı — Bircümle örf ve muvahhidî kürkleri ile gelüp ma-

[1] Hotozlu, (Kamus-i Türkî, Cild II, S: 1103)

[2] Topkapı sarayında bugün Silâh müzesi olarak kullanılan dış hazinenin önünde idi. Hünernamedeki minyatürlerden Ahmed I. in arefe tahtına benzer bir tahtı havi büyükçe bir salondan müteşekkil olduğu anlaşılmaktadır. Muayenedelerde Şeyhulislâm devlet ricalinin tebriklerini burada kabul ederdi.

[3] Küçük bel şeklinde yassı temren.

zul ve payelûları eski Divanhanede ve bilfiilleri Babüssaadede tahta üzerinde tevakkuf ederler ve anlar dahi Sancak-ı Şerife teşebbüs ile Ortakapıya dek alâmeratibihim alaya mülhak olurlar.

Vezir-i mükerrem Kaymakam Paşa Hazretleri — Kallavî ve sırma sedlü yeşil çuhaya kaplı *kapaniçe yakalı muvahhidî kürk* [1] ve tirkeş ve kılıç ve kadife şalvar ve fılar ve divan rahtlı ve abayilü ve kotaslı at ile ve çuhadarları ve şatırları *hıst* [2] ve kumaş-ı *çintiyan*[3] ve matracı ve tüfekçiler keçeleriyle ve önlerince Kapucular Kethüdası ve Selâm Ağaları mücevveze ve erkân kürk, vesair Ağaları destarlariyle gelüp Yeniçeri ağasile ibtida Babüssaadenin taşrasında ve sonra iç tarafında sağ canibinde vaki sofada tevakkuf edüp badehu Sancak-ı Şerife teşebbüs ile Ortakapıya dek gelürler, Sair vüzera-i izâm dahi bulunursa siyak-ı meşruh üzere eskiliğine itibaren alâmeratibihim yürürler.

Çavuşlar Kâtibi Efendi ve Emini Ağa — Mücevveze ve erkân kürk tirkeş ve kılıç.

Devletlû Sadriâzam Hazretlerinin Kapucular Kethüdası ve Selâm Ağası — Mücevveze.

Vak'anüvis Efendi, Mektubî Efendi ve Teşrifatî Efendi — Haccândan ise bu mahalde yürürler mücevveze ve erkân ve kılıç ve tirkeşleri ile.

Tezkire-i Evvel ve Sanî Efendiler — Mücevveze ve erkân kürk ve kılıç ve tirkeşleriyle.

Çavuşbaşı Ağa ve Dergâh-ı Alî Kapucular Kethüdası Ağa — Selimî ve nimtane kürk ve kadife şalvar ve fılar abayilü at ve önlerine kırk nefer piyade kapucular kepeçeleriyle ve ellerinde asalarıyla birbirlerinden onar hatve fasıla ile ve Divan çavuşlarından bir kaç nefer dahi alay ortasında imâl-i alay için destar-ı adi ve telleriyle yürürler.

Sancak-ı Şerif ve Nakibüleşraf Efendi — Örf ve muvahhidî kürk ve saçaklı abayilü at ile Babüssaadeye gelüp tevakkuf, badehu Sancak-ı Şerif ile Ortakapıya gelüp alaya mülhak olurlar.

[1] Kolsuz bir nevi kürk ki önünde çaprastvari gaytanlı olup yakası enli idi. Kürkü omuzlara kadar gelir ve omuzun dışarisına da bir az kürk konurdu. Düğümleri murassa idi. (Ahmed Rasim. Osmanlı Tarihi, Cild II. S. 772)

[2] Kalın ve kısa harbe. (Kamus-ı Türkî, Cild I. S. 581)

[3] Uzun ve geniş şalvar. (Kamus-ı Türkî, Cild II. S. 516)

Devletlû Sadriâzam ve Serdar-ı efram Hazretleri — Önerince altı nefer Kapukethüdalari kırmızı fılar ve beyaz tozluk püskül-leriyle ve mai atlas çintiyân ve arkalarında kaplan post ve kal-kan ve ellerinde aşağı yukarı sim, ortası suğra hışt ve belle-riinde gadâre ile önerince yürürler. Matracı ve Tüfekçibaşilar keçe ve tuğ-ı şahî ve arkalarında kaplan post ve bellerinde ke-mer gadâre ve güvez atlas çintiyân ve beyaz tozluk ve *diz-gerbağı* ve kırmızı fılar ile, Sadriâzam ise kallavî ve çaprastlu ve kapanice yakalı kırmızı çuhaya kaplı muvahhidî samur kürk ve kadife şalvar ve fılar ve tirkeş ve kılıç ve kotashî ve aba-yılı ve divan rahtlı at ve kendü Şatırları *kantura* ve sim tas ile ve Muhzir Ağa süpürge ve Bostancılar Odabaşısı külâh ve Matracıbaşı ve tüfekçibaşı ve yamakları balâda mastur kisve-i mahsusaları ile, lâkin Matracıbaşının maiyetinde olan S'pâh ku-maş mintan ve fılar ve gadâre ve palaska ve boylu tüfekler ile rikâbda yürüyüp Ortakapıdan teşrif buyurdıklarında tirkeş ve kılıcı çıkarup huzur-ı Hümayuna vardıklarında taraf-ı Hüma-yundan serasere kaplı samur kürk maa üstlük ilbas ve kallavî-nin tarafeynine iki adet mücevher top sorguç takılıp ve seyf ve tirkeş kuşadılıp kapanice yakalı kürkleri Karakulağ-ı Sadr-ı Âli ile Ortakapıya irsal olunur. Sancak-ı Şerif ile Ortakapıya teşriflerinde seraser kürkü çıkarup yine kapanice kürkü iktisa ederler.

Semahatlû Şeyülislâm Efendi Hazretleri — Örf ve ferve-i beyza ve saçaklı at ile Babüssaadeye teşrif buyurup tevakkuf ederler, badehu Sadriâzam Hazretleri geldikte ikisi dahi maen huzur-ı Hümayuna girüp Sadriâzam Hazretlerinden sonra ferve-i beyza iksa buyurulur, badehu Sancak-ı Şerif ile taşraya teşrif ve San-cak-ı Şerife teşebbüs ile Ortakapıya dek gelüp alaya mülâki olurlar.

Bazı eski alaylarda illet-i vücudlarından naşi rükûb ve nüzûle kudretleri olmadığından naşi Sancak-ı Şerifin önünce arabaları ile gitmeleri ferman-ı hümayun buyrulmağla öylece hareket buyurmuşlardır.

Balâda mastur erbab-ı alay kendülara mahsus elbise-i alay ile mu-ayyen olan günde Saray-ı Hümayuna varup mevcud olduktan sonra dev-letlû Sadriâzam ve Serdar-ı efram Hazretleri kendulara mahsus elbise ile ve Çavuşbaşı Ağa ve Reisülküttab Efendi ve Kapucular Kethüdası ve Selâm Ağası ve sair kapu takımı bilcümle selimî ve mücevveze ve alay takımları ile ve ardlarınca Enderûn Ağaları ve Mehterhane çalınarak Sa-

ray-ı Hümayuna varırlar. Sadriâzam Hazretleri Ortakapuya tekarrübeyle-
dikte Kethüda Bey sür'at ile ileri varup attan indirip Ortakapudan du-
hul ettiklerinde Bostancıbaşı Ağa ve Miriahur-ı Evvel Ağalar begalgır olub
sair Ağalar ve Reisülküttab Efendi ve Çavuşbaşı Ağa ve Sipâh ve Si-
lâhdar Ağaları önlerince bu vecihle Babüssaadeye varıldıkta Sadriâzam
Hazretleri kılıç ve tirkeş çıkarup semahatlû Şeyhülislâm Efendi Hazret-
leriyle maen huzur-ı hümayuna ruh-süde olurlar. Kaymakam Paşa Hazretleri
ve Yeniçeri Ağası Babüssaadenin iki kapı arasında sağ canibinde vaki
sofada ve bilfiil Sadreyn-i muhteremeyn hazeratı ve Nakibüleşraf Efendi
ve İstanbul Kadısı Efendiler ve Defterdar Efendi ve Reisülküttab Efendi
ve Sipâh ve Silâhdar Ağaları ve Mirialem Ağa ve Kapucubaşı Ağalar
Bab-ı mezkûr taşrasında tarafeynde olan tülâni sofalarda tevakkuf eder-
ler. Devletlû Sadriâzam Hazretleri taraf-ı hümayundan kallavîsi tarafeynine
iki kıt'a mücevher top sorguç vaz' ve seraser nimtane kürk maa üstlük
ilbas ve bir tirkeş miyanlarına bend ve kılıç dahi ihsan-ı hümayun buy-
rulup ve semahatlû Şeyhülislâm Efendi hazretlerine dahi beyaz çuha
ferace sam urkürk ilbas olunup badehu Sancak-ı Şerif Sadriâzam hazret-
lerine teslim buyrulduktaki piraye-i ruşen-i tazim, semahatlû Şeyhülislâm
Efendi dahi ziver-i dest-i tekrim birle Babüssaadeden çıkıldıkta Kayma-
kam Paşa ve Sadreyn-i muhteremeyn ve Nakibüleşraf ve İstanbul Kadı-
sı Efendiler hazeratı ve Yeniçeri Ağası ve Defterdar Efendi ve Sipâh
ve Silâhdar Ağaları alâmeratibihim teşebbüs ederler ve piş-i liva-i had-
ra-i nusret pirada müezzinin-i hassa *Gülbank-i*[1] tekbir ve selâmı, vasıl-ı
sama-i asüman ve Rikâb-ı hümayun Ağaları dahi huzu' ve adab ile ahes-
te ahesste revan olarak Ortakapuya geldiklerinde devletlû Sadriâzam
hazretleri Bab-ı mezbur haricinde rakiben muntazır olan Sancakdara tes-
lim ve koğasına vâz' ve Feth-i Şerif tilâvet ve tamamında devletlû Sadri-
âzam Hazretleri olvakit ilbas buyurulan nimtane kürkü çıkarup kendu
çaprastlı muvahhidî kürklerini iktisa buyururlar. Badehu balâda mastur

[1] Yeniçerilerde müretteb bir takım dualar var idi ki bunlara Gülbank namı
verilirdi. Gülbank lûgatte müretteb dua manasınadır. Alûfe tevziinde yazdığımız veçhile
o gün Matbah-ı Amireden çorba ve pilâv zerde hazırlanıp Babüssaade pişgâhına vaz'olu-
nur, o sırada Kubbealtında bulunan Kulkethüdası Ağa vakt-i muayyenî hulûl edince elbise-
sinin eteğiyle işaret eder etmez Ortakapıda duran yeniçeriler koşarak bunları alıp Saray
avlusunda yerlerdi. O zaman Başçavuş Kubbe-i hümayunun önünde vaki'mahall-i mahsusta
ayakta durarak ve iki elini fukara-yı Bektâşîyan niyazı şeklinde göksönâ koyarak gayet
dehşetli bir sada ile şöyle bir Gülbank okurdu: Allah Allah İllâllah, baş üryan, sine pür-
yan, kılıç al kan, bu meydanda nice başlar kesilir, hiç soran olmaz. Eyvallah! Eyvallah!
Kahrımız, kılıcımız düşmana ziyan, kulluğumuz padişaha ayan, üçler, yediler, kırklar
Gülbank-i Muhammedi, Nur-ı Nebî, Kerem-i Ali, pirimiz, Sultanımız hünkâr Haçr Bektâş-ı
Velî, demine, devranına Hû diyelim, Hû! (Ahmed Rasim, Osmanlı Tarihi, Cild II S. 636)

olduğu üzere tertib ile alaya süvar olunup Davutpaşa sahrasına gúzar olunup tertib-i alayda devletlú Serdarîkrem Hazretlerinden sonra Silâhdar-ı Sadriâli ve Çukadar-ı Sadriâli böyle alaylarda kırmızı keçe çar-tab giymek mutaddir, lâkin bazı ahyanda kendu kıyafetleriyle dahi yürümüşlerdir. Badehu-altı yüz nefer tüfekçiyan-ı Sadriâliden dört yüz neferi Yeniçeriyân-ı dergâh-ı âli ocağından ve iki yüz neferi Cebeciyan-ı dergâh-ı âli ocağından olmak üzere bu tertib ile yürürler:

Tüfekçibaşı	Neferat
	4 an Ocağ-ı Yeniçeriyân
	$\frac{2}{6}$ an Ocağ-ı Cebeciyan

Beher neferine ber mutad-ı kadim verilen 1 al saye kapud, 2 Sakızkârî mukaddem, 1 al saye nimten, 1 Ağa şalvarı, 1 Tozluk, 1 Dizge, 1 Kalkan, 1 Hışt, 1 Fılar

Neferat-ı tüfekçiyan

400 an Ocağ-ı Yeniçeriyân

200 an Ocağ-ı Cebeciyan

Beher nefere ber mutad-ı kadim.

1 Tüfek, 1 Nimten, 1 Ağa şalvarı, 1 Tozluk, 1 Fes, 1 Peştamal, 1 Fılar, 1 Dizge, 1 Palaska, 1 Vezne.

Badehu Ağayan-ı Enderun-ı Sadriâli, badehu Telhis Ağa ve Alay Baş çavuşu, badehu Kethüda Bey Hazretlerinin yedekleri Miriahuru ile Sipâh ve Silâhdar Kethüdaları ve kâtipleri yedeklerin yemîn ve yesarında mücevveze ve erkân kürkler ile badehu Sipâh ve Silâhdar Ağaları Kethüda Beyin önünce yürürler, badehu Kethüda Bey Hazretleri, badehu Sadriâzam hazretlerinin sancağı bayraklarıyla, badehu Mehteran-ı tabl-ı alem ve kösler ve Mehteran-ı Sadriâli, badehu Kethüda Beyin ve sairlerin etbai, badehu Sipâh ve Silâhdar çavuşları ve neferatları destarları ve bayrakları ile yürürler.

Taraf-ı mirîden Sancak-ı Şerif için bervech-i mutad verilegelen

Hasahurdan esb re's 2, sim raht adet 2, sim reşme adet 2, sim rikâb adet 2, işleme çuha zeminbus adet 2, som eğer adet 2, sim gadare adet 1.

Bunlar ba telhis ve ferman-ı âli verilir.

Taraf-ı Sadriâzamîden verilegelen

Yamak olmak üzere Haydarî rahtlı esb re's 1, çuha fêrace sevb 3, mai çuha yağmurluk sevb 3.

(XVIII. yüzyıl)

**Topçu neferatı Davudpaşa sahrasına giderken
yapılan merasim [*]**

Müstainen billâhi teâlâ Ordu-i Hümayun ile Dergâh-ı Âli Topçuları
Ocağından tesyir olunacak ortalar ve zabitanın Âsitane-i aliyyeden Davud-
paşa sahrasına huruçları günü tertibolunan alay defteridir:

Evvelâ Sakalar Ağası Çorbacı kulları nefer 1 hila't 1

Verasında Orta sakaları neferat 25

Ve badehu Suvari alemdarı nefer 1

Ve badehu Suvari topları ve neferatları yollu yolu ile neferat 283 iki orta

Tam orta suvari Ağası maazabitanı nefer 1 ağa 2 mülâzım zabıt

Tam orta birinci bölüğün Ağa ortası ve piyade neferleri ve kazanı neferat 140 maazabitan

Tam orta ikinci cemaatin Kethüda ortası ve piyade neferleri ve kazanı neferat 130 ma zabitan

Tam orta otuz iki cemaatin Kethüda yeri ortası ve piyade neferi ve kazanı neferat 130 maazabitan

Tam orta altıncı cemaatin Başçavuş ortası ve piyade neferi ve kazanı neferat 130 maazabitan

Tam orta üçüncü cemaatin ortası ve piyade neferatı ve kazanı neferat 130 maazabitan

Tam orta yirmi iki cemaatin ortası ve piyade neferatı ve kazanı neferat 130 maazabitan

Tam orta kırk yedi cemaatin ortası ve piyade neferatı ve kazanı neferat 130 maazabitan

Tam orta elli dört cemaatin ortası ve piyade neferi ve kazanı neferat 130 maazabitan

Tam orta onuncu cemaatin ortası ve piyade neferi ve kazanı neferat 130 maazabitan

Ortalar alemdarları

Ortalar odabaşları

Çorbacı Ağa kulları nefer 7 hil'at 7

Başçavuş vekili kulları nefer 1 hil'at 1

Ocak Kethüdası vekili kulları nefer 1 hil'at 1

Ocak Kâtibi Efendi kulları hil'at 1

Topcuçbaşı Ağa kulları hil'at 1

Mehterhane takımı nefer 20

[*] Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi, No. D. 5142. Devri: XVIII. Yüzyıl.

**Orduyu teşyi için Padişah Davudpaşadaki ordugâha
gittiğinde yapılan merasim [*]**

Safer-i mübarekin sebt günü salât-ı fecri Arzağaları kullariyle Topkapısında sahile karib kasrı cedid-i lâtafet-bedidde eda ve Feth-i Şerif kiraatinden sonra kahve-nuş-ı anberîn ile kesb-i safa olunduğu akabinde ruz-ı merre destar-ı hümayun veraka-i lem'a-fürüz-ı âlem-ara ile sandal-nişin-i izaz olunup Defderdar iskelesine teşrif ve süvar-i semendi iclâl olunup Otakçılardan doğru sahra-yı Davudpaşaya rahî olundukta otağ-ı Sadrîaliye karib *Peykân*[1] ve *Solakan-ı*[2] hassa ve Dergâh-ı Âli Kapı-cıbaşı kulları istikbâl edip alay-ı Süreyya-nizam ile otağ-ı Serdariekrem delâletleriyle kullarına tedabir-i umur-ı külliye-i cihadı mutazammın bir kit'a risale-i gaza ihda kılındığı akabinde Sancağ-ı Fahr-ı Rüsül yed-i müeyyed-i tazim ile mahallinden ihraç ve duş-ı mübareke-i cihanbanîlerinden Alem-daran kulları alup otağ-ı Sadriâzamî pişigâhında süvaren Sipâh kulları sure-i Feth-i Şerif tilâvetinden sonra dua ve sena ile Serdariekrem hazretleri liva-i Nebevî pişigâhında ve şevketlü Efendimiz Rayet-i Şah-ı Rüsül ardınca mürettep alay-ı seferiye ile merasim-i teşyi-i cihandarî için yemeklik tertibolunan Han çiftliği kurbunda ki sahrayı lâtafet peymada vaz'olunan sayeban-ı saadet-efzaya saat neharî onbirde geldikce nüzul ve herkes hıyam-ı muayyenesine istirahat ve aram için perişan oldukdan sonra sayeban ve arasındaki oba-i sadrîaliye teşrif buyrulub

[*] Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi No. E: 10169. Tarih 1204 = Birinci veya ikinci teşrin 1789

[1] Peykler, başlarına gümüşten mamul ve bir buçuk karış uzunluğunda dökme ve yaldızlı tas giyerlerdi ki bu tasın önünde yapıştırılmış ve gümüşten mamul mahrûfî yaldızlı bir zıvanaya mevzu' ve alt tarafı kırmızı çuhali servi resminde yeşil bir tüy bulunur, ve iki taraflı ve ortasında uzun tıglı derviş teberi gibi silâh sokulmuş kisve de giyerlerdi. Arkalarına etekleri saçaklı, telli savayı kaftan, altına kumaş entari, ayaklarına mavi çakşıra dikili sarı mest, üzerine sarı çizme, boyunlarına gümüşten yaldızlı, dört köşe paftalı uzun kordon şeklinde bir bende merbut yaldızlı sim gad-are, bellerine bendi büyük mücevher paftalı som kemerin ortasından gümüşten mamul yaldızlı mevlevî kemerlerine müşabih bir kemer bağlarlar ve bunun üzerine gümüş kabzalı bir hançer sokarlar idi. Bunlar merasimde rikâb-ı hümayuna muttasıl giden Çukadar Ağaların yakınında yürüyen solakların dışarı tarafında giderlerdi. (Ahmed Rasim, Osmanlı Tarihi, C. I. S. 478).

[2] Solaklar başlarına amuden, üst tarafının ensesi münharif ve başa giyilecek yerinin alt tarafı kırmızı çuha ve üstü dört parmak sıрма işlemeli bir külâh, bunun üzerinde bir karış tulünde ve nısf daireli tam beyaz tüylü, gümüş saplı ve bu tüyün altı ile külâhın önündeki gümüş zıvanaya mevzu' yaldızlı gümüş saplı beyaz ve siyah tüylü flân-dıra resminde sapı gümüş ve müzeyyen bir kisve giyerlerdi. Bu külâhın yanlarıyla önünde yarım meci diye kadar yaldızlı üç adet pafta mevzu' idi, Mevsimlere göre arkalarına kırmızı çakşır ve sarı çizme giyib bellerine sırmalı puşu kuşanırlar, omuzlarına muntazam birer yeşil şal atıp arkalarına sarkıtırlar idi. Merasimde maiyet-i hümayunda yürürler idi. (Ahmed Rasim, Osmanlı Tarihi, C. I. S. 477).

taam-ı nefise i muayyene ile merasim-i tazim ve levazım-ı tevkir-i cihanpenahî kılındıkta yine Sadrîâli Hazretleri Silâhdar Ağa kulları vesa-tetiyle obaya davet olunup Müfti Efendi maiyet ile gelindikten sonra tekrar dua ve sena ile Liva-i Nebevî Alemdarına teslim ve (L) nida sı âlemgir-i velvele-i sadası infirâk kılınmağın Müfti Efendi illet-i mizacla-riyle mazur olduklarına binaen kemal-i iltifati cihanbaniyle mutazammın serasere kaplı ferve-i samur-ı faiz-üs-sürur ilbas olundukta Dergâh-ı Âli Çavuşları sada-yı alkış ile bir kadde dahi rikkat-engiz halet-i di-ger olup üslûb-ı sabık üzere mahall-i merkumdan dahi saat bir buçuğa karib bir mikdar mesafe dahi tayy olunmağın eda-yı merasim-i teşyi-i hümayun mahall-i tevkirin efendim tecavüz etti, deyu gelüp cümle rical ve erbab-ı sefer muhazisinde giryan giryan rikâb-i hümayunlarına yüz sürdükte taraf-ı şehriyariden mükemmel-ül-bisat yağız bir esb-i celâdet dahi keşide-i zir-i ran-ı saadet kılındıkta süvar olup ric'at-ı kahkarîyle tekâpuyi tehayyüz-i bahava ile Liva-i Nebevî pîşgâhında Küçük Çekmece canibine âzim ve rahî oldukları mahal, haletfeza-i suzû güdazdan atf-ı zimam-ı şehriyarî buyurulup etraf ve eknafı temaşa ederek Vidoz sarayına teşrif ve bir mikdar istirahat zımnında yine süvar-ı esb-i iclâl birle Yenikapıya karib geldikte nüzul-ı rahmet-ı baran istik-bâl edüp şehire alay ile duhul olundukta gittikçe şedid olup Aksaraya karib inkişaf-ı hava ile Divanyolu semtinden vakt-i zuhurda sahilsaray-ı âliyelerine teşrif buyurmuşlardır ve Cenabıhak kariben ahbar-ı meserrâf-ı fütuhât ile cünud-ı müslimin-i duağûyanı mesrur ve guzat-ı muvah-hidin-i zafer peymanı iğtinam-ı mevfur ile salimen ve ganîmen mahal-lerine kuful ile faiz-ül meram eyleye, âmin.

(1789)

Padişahın seferden dönen orduyu karşılamaında yapılan merasim [*]

Pazartesi gecesi saat dokuzda sorguçsuz iki destar-ı hümayun ile *Hane-i Hassa Ağavâtı* ve nöbetçi müezzinan ve mertebe sahibleri *Üçüncü kapısından* çıkıp ve Demirkapıdan huruc ile badehu Bahçekapisından çıkılıp Balat yolu ile Otakçılardan doğru Maltepe kurbünde eda-i salât-ı subh akabinde, doğru Davudpaşa sarayına dahil ve Efendimizin mahal-i kuudu kubbe oda amade kılındı Şevketlû Efendimiz salât-ı subhu *Yalı-köşkünde* eda buyurup sandal ile *Şah sultan yalısına* çıkıp esbsüvar ve saat on bir buçukta Davudpaşada amade kılınan kavra duhul ve heman teşrif-i hümayun ihbara Karakulak Sadrîâzama irsal kılındı ve

[*] Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi, No E. 1938. Tarih: 10 şaban 1202. = 19. VII. 1788

ziyafet afvolunmakla mülûke mahsus kuşhane taamını badettenavül istirahat esnasında Sadriâzam kulları Sancak-ı Şerif gurubî saat ile bir buçukta hareket edeceğini Karakulak gelüp ifade ve şevketlû Efendimiz ikiye çeyrek kalarak hareket-i hümayun buyurulması münasib idigünü iş'ar etmekle öylece hareket ve iki saat mürurunda Sancak-ı Şerif ve Sadriâzam ile şevketlû Efendimiz mukabeleye gelüp Sadriâzam atından nüzül ve üç yerde zeminbus, badehu rikâb-ı hümayunu busedüp Istabl-ı âmireden Miriahur Ağa ile çifte kabreli ma'nune kesme ile ihsan olunan esbe süvar olup Şeyhülislâm ile maen Davudpaşaya doğru hıraman, badehu Sancak-ı Şerif dahi Nakibüleşraf ve sâdât ile şevketlû Efendimizin önünde gidip Davudpaşada Sadriâzam obası yanında Sancak-ı Şerif bir mikdar ağırca hareket ve şevketlû Efendimizi Mehmed Paşa kasrı ödünde Sadriâzam karşılayup Arzodasına götürüp ve Efendimiz acaleten hareket ve Sancak-ı Şerif Sadriâzam ve Kaymakam ve Şeyhülislâm ve Kapudan Paşa ve Sadreyn hazeratları dışlarında Arzodasına duhul ile Efendimiz dahi gelüp oda-i mezkûrun ortasında mübarek Sancak-ı Şerifi sağ tarafından bus ile ezanî saat iki buçukta teslim ve tesellüm vaki olup mezkûr odanın ocak yanında pencere köşesine vazolundu ve hâkipay-ı hümayuna yüz sürdükte "Paşa safa geldin ve hoş geldin," deyüp badehu vüzera ve saire obalarına gidüp Sadriâzam ve Şeyhülislâm yirmi dakika kadar arza girüp şevketlû Efendimiz iltifat-ı mülûkânelerini bideriğ buyurdular. Halvet tamam olup Sadriâzam oba-i mahsusasına, Şeyhülislâm dahi çadırına gittikte şevketlû Efendimiz kemal-i lûtfü keremlerinden bir gûne dahi iltifat olarak nefsi-nefisi hümayuna mahsus olan kahveden Kahvecibaşı Rüstem Ağa kulları ve Silâhdar Ağa lâlalarının eskileri olarak iki lâla dahi maen Sadriâzama kahve götürüp obaya varıldıkta Silâhdar Ağa lâlaları birisi peşkir ve birisi macun verüp ve Kahvecibaşı dahi kahve verüp safa ile nuş ve Kahvecibaşıya . . . kuruş ve Silâhdar Ağanın yalnız bu hizmette olan iki lâlasına 47 altın verüp zeminbus ile Kahvecibaşı avdet eyledi. Bir mikdar aram olunup Teşrifatçı ile Peşkir Ağası varup tekrar Sadriâzama davet ve Arzodasına geüp hâkipaye ruhsude olup kuud-ı hümayuna nazaren sol canibinde kıyamen ve kenarında durur iken ezanî saat ile üç saat yedi dakikada üstlü ferve-i samur ilbas kılındı ve çavuşlar alkışladı. Badehu hâkipaye yüz sürdükte yine alkışlayup Şeyhülislâm efendiye dahi beyaza dühte muvahhidî samur ilbas kılındı ve akabinde hareket-i hümayun buyrulup sağ koltuğuna Sadriâzam ve sol koltuğuna Darüssaade Ağası girüp esb-i saba reftara süvar ve Sadriâzam kulları Mehmed Paşa kasrına maşiyen saray kapısına değin teşyi' edüp izn-i hümayun ile avdet ve tertib i alay-ı Sancak-ı Şerif'e mezunen geri kalıp şevketlû Efendimiz Topkapıdan duhul ve Sancak-ı

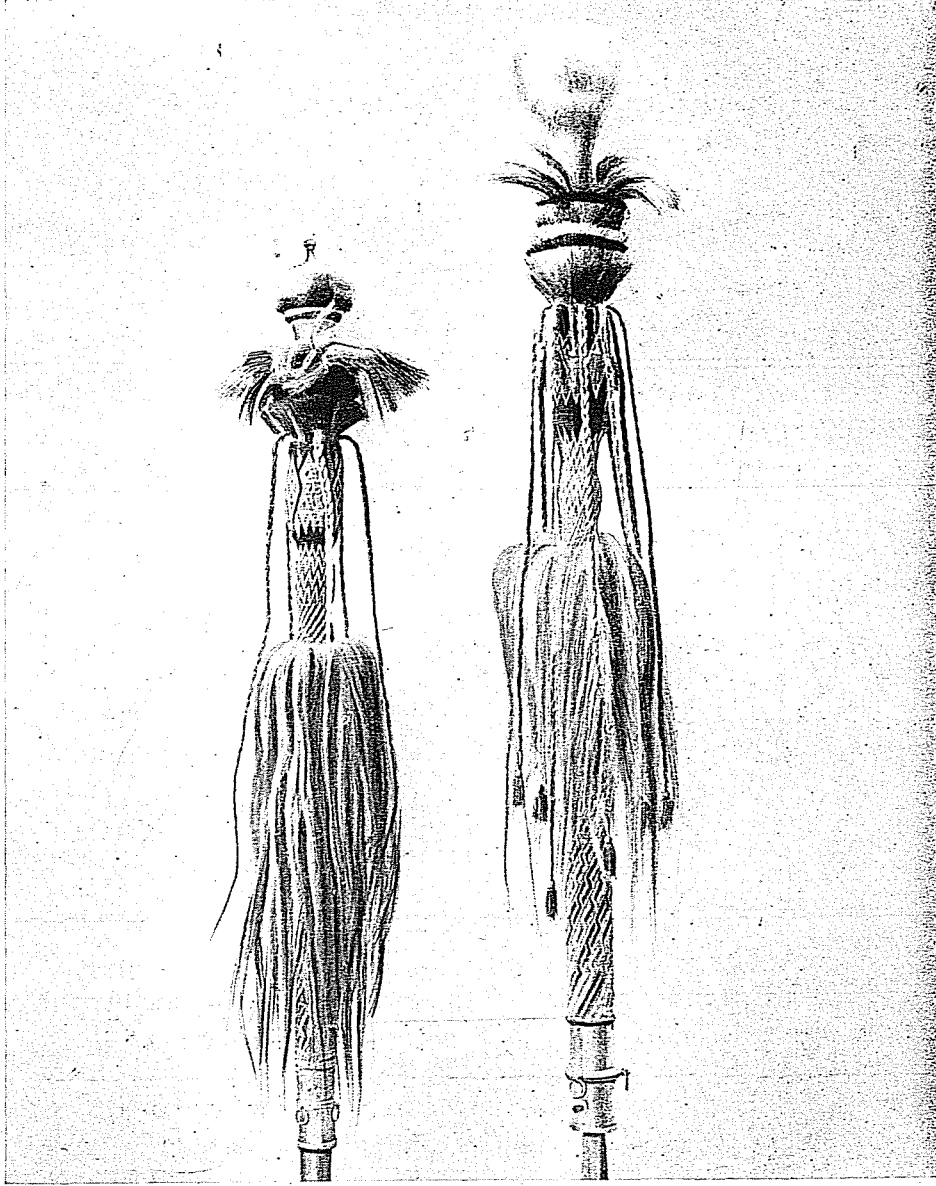
Şerif yolundan temaşa-yı etraf ederek Nakkaşhane önünden doğru Babı-hümayundan ezanî saat beş buçukta duhul, Silâhdar Ağa kulları odasına teşrif ve istirahat meyl ve Sancak-ı Şerif Ayasofyaya geldikte Efendimiz dahi Silâhdar Ağa yerinden hareket, ruz-ı merre elbise-i mülükâne ile Arzodasının meydan tarafından dühul ve Peşkeş revzenesinden Sancak-ı Şerif'e müterakkib olup on dakika mürurunda Sancak-ı Şerif Ortakapıdan duhul ile vüzera-i mevcude duşlarında *îd tahtı* [1] kûrulan mahalden otuz hatve mikdarı dahi ilerü varup yed-i hümayunlarına alınıp ve bus, vüzera-i izam dahi etrafından alup şevketlû Efendimiz sağ omuzlarına ve Sadriâzam harbesini sol omuzuna ve Kapudan Paşa sağ ve Kaymakam Paşa sol ömuzuna ezanî saat ile yedi buçukta ve Şeyhülislâm Efendi pîr olmakla safrası hareket ile Babüssaadede kalup Hırka-i şerif'e gelemedi ve dahi bir tarafından Enderun müezzinleri tekbir alarak ve *Üç odanın* gilmanı iki taraf safbeste-i kıyam Hırka-i Şerif'e cümle vüzera-i izam şemseli kaput ve en'am kesesi ve kılıçlariyle girüp Sancak-ı Şerifi köşesindeki sim sütuna yeşil donluk şal ile beste buyrulup badehu kemal-i lütfu çuşedüp dört bin kuruş değer zümrüdi yeşil çuhaya dühte erkân samur kürk Hasodabaşı yediyle ilbas olunup Efendimiz ayağ üzere bulunmakla mübarek hâkipaye ruhsude olup Kaymakam Paşa ve Kapudan Paşaya hil'at ilbas olunmayup yalnız mübarek kadem-ı şahâneye yüz sürüp çıktılar. Bunların ardından Sadriâzam dahi çıkup Babüssaadeden huruc eylediler. Şevketlû Efendimiz dahi Alay köşkünden temaşaya teşrif buyurdular ve Şeyhülislâm Efendinin aklı başına gelince Kahvecibaşı odasında aram ve izn-i hümayun olmakla arabası Kahvecibaşı odası önüne getirilüp andan arabaya vaz'ile Babüssaadeye huruc ve konağına dühul eyledi ve Sadriâzam hazretleri ruz-ı merre destar ile mücevher şemseli kaput ve mücevher en'am kesesi ile gelüp Davudpaşada kaputunun üzerine ilbas kılınan üst kürkü çıkarup alayda yine kaput ve çocuk kavuk sorguçsuz destar ile olarak geldi. Lâkin Hırka-i Şerifte ikramen ilbas olunan erkân ile gitmesi münasib olmakla *Arslanhane* [2] kapudu çıkarup yalnız kürkü giyüp Babüssaadeden huruc ile gitti.

(1788)

SON

[1] Osmanlı padişahlarının en son zamanlarına kadar bayramlarda kullandıkları altın kaplamalı ve üzeri zebecetli tahttır ki 932 (1585) de Vezir İbrahim Paşa tarafından Murad III. e takdim edilmiştir. Bu tahtın kuyumcubaşı İbrahim Bey ile Mısırlı Derviş Bey tarafından imal edildiğini ve seksen bin duka altını ağırlığında bulunduğunu tarihler yazıyor. (Topkapı Sarayı Müzesi Rehberi, S. 108)

[2] Topkapı Sarayında Arzhaneye, Arslanhane de denirdi.

Osmanlı imparatorluğu devrinde kullanılan padişahlara mahsus tuğlardan iki örnek
(Topkapı sarayı müzesi)